

کاربرد مدل سازی معادلات ساختاری در تعیین اثر تحقیق و توسعه در زنجیره ارزش زعفران

لعیا انجیلی^۱، علیرضا کرباسی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی؛ layaenjili70@gmail.com

^۲ استاد گروه اقتصاد کشاورزی، دانشگاه فردوسی مشهد؛ arkarbasi2002@gmail.com

چکیده

از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی ایران، بخش کشاورزی است که هرگونه توسعه در آن زمینه‌ساز توسعه سایر صنایع کشور می‌باشد. در بین محصولات کشاورزی، زعفران از اهمیت اقتصادی و اجتماعی بالایی برخوردار است. اما شرایط فعلی نشانگر آن است که بخش قابل توجهی از ارزش افزوده در حلقه تجارت خارجی این محصول وجود دارد که تجار ایرانی قدرت کسب آن را ندارند. در این میان، نبود استراتژی‌های مناسب تحقیق و توسعه در کنار سایر عوامل باعث شده است که بخش اعظمی از زعفران ایران به صورت خام و فله‌ای به سایر کشورها صادر شده و در نتیجه ارزش افزوده کمی در صنعت زعفران در ایران به وجود آید. از این رو، جهت ایجاد اشتغال پایدار و مزیت رقابتی در بازار جهانی به کارگیری یک زنجیره ارزش مناسب ضروری می‌باشد. در این پژوهش سعی شده با داده‌های فرضی به روش معادلات ساختاری و نرم‌افزار SmartPLS مدلی طراحی شود که میزان اثرگذاری تحقیق و توسعه را بر زنجیره ارزش زعفران نشان دهد. نتایج نشان داد که مدل طراحی شده دارای برازش کلی متوسط بوده و به دلیل عدم معناداری ضرایب t در سازه‌های تحقیق و توسعه، عرضه و زنجیره ارزش باید برای تعیین شاخص‌های مربوط به آنها تجدید نظر کرد.

کلمات کلیدی: تحقیق و توسعه، زنجیره ارزش زعفران، مدل سازی معادلات ساختاری.

مقدمه

از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی ایران، بخش کشاورزی است که هرگونه توسعه در آن زمینه‌ساز توسعه سایر صنایع کشور می‌باشد. در بین محصولات کشاورزی ایران، زعفران از اهمیت اقتصادی و اجتماعی بالایی برخوردار است. این طلای سرخ آنقدر ارزشمند است که به جای واحد های تن و کیلوگرم از مثقال و گرم برای وزن آن استفاده می‌شود. ارزش صادراتی یک کیلوگرم زعفران برابر ۱۰ تن گندم صادراتی است و از طرفی سازگاری آن با شرایط اقلیمی ایران و اشتغال‌زایی آن نیز قابل توجه است. از جمله مزایای کشت زعفران که آن را به کالایی باارزش و قابل رقابت در بازارهای جهانی تبدیل کرده است، بی‌نیازی تولید این محصول از هزینه‌های ارزی، نیاز آبی کم، اشتغال‌زایی بالا و امکان گسترش آن در مناطق کم‌بهره می‌باشد (بابایی ابرقویی، ۱۳۸۴؛ زمانی پور، ۱۳۸۵؛ صادقی، ۱۳۸۹).

ایران در تولید و صادرات زعفران دارای مزیت بالایی است، اما در مورد تجارت و صادرات موثر این محصول از مزیت رقابتی برخوردار نمی‌باشد. ایران به علت داشتن منابع قابل‌دسترس فراوان و نسبتاً ارزان از قبیل زمین و نیروی کار در تولید زعفران

^۱ - لعیا انجیلی -